

Kim günäkär? / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Kim günäkär? / satiriki hekaýa KIM GÜNÄKÄR?

– Mümkünmi?!

– Hä, gel!

– Serdar Kerimowiç, men ýaşlar gazetinden. Ýurdumyzda çaga ölüminiň sebäpleri barada sizden interwýu almaga geldim.

– Näme almaga?

– Interwýu, ýagny, sorag-jogap alyşmaga.

– Hä, şeýlemi, gaty gowy. Soraber, jogabyny bereýin.

– Ine, siz şäheriň çagalar keselhanasynyň baş lukmany bolup otyrsyňyz. Nebsimiz agyrsa-da, keselhanaňyzda dünýäsini täzeleýän keselli çagalaryň ençemesi ýüze çykýar. Munuň sebäbini nämeden gözlemeli?

– Päheý-de welin, bu ýerde gözläp oturasy zat ýok. Keselden. Aýdaly... Ýogsa-da maşynyň barmy?

– Ýok.

– Hamana bar ekeni diýeli. Şol maşynyňam bir ýeri döwüldi. Indi oňa zapas şaý tapmaly. Ony tapanyňdan soňam, tejribeli ussa. Dogrumy?

– Dogry!

– Ana, biziň işimizem şeýle. Syrkaw gelýär. Emma ýeterlik derman tapdyрмаýar. Derman bolmasa keseli nädip bejerjek?

– Bagyşlaň welin, gadymlar dermansyz-zatsyzam-a bejeripdirler. Gadymy tebiplerimiz bolsa hoşamaý söz syrkaw adamlar üçin dermandanam täsirli diýipdirler.

– Ýalan, bary ýalan! Ynanmasaň häzir ikimiz keselhana, näsaglaryň ýanyna baraly. Uzakly günläp olara hoşamaý sözler aýdyp oturaly. Sagalsalar aýdanyňy bereýin.

– Şeýle-de bolsa, käbir syrkawlaryň aýtmagyna görä, siziň lukmanlaryňyzdan hoş söz eşitjek bolandan, ýürek edip, dükanlara giren ýagşymyş.

– Ýalan! Barsy jypdyrma. Bu bir bizden içi ýananyň tapýan gürrüňidir. Para alýar, kesellere dürli hili seredýärler diýip, ýeňsäňden gybat edýänlerem bar.

– Diýmek, onda esasy sebäp, dermanyň ýetmezligi-dä?

– Edil özi!

Men baş lukman bilen hoşlaşdym-da, şäherdäki respublikan dermanhanalar uprawleniýesiniň başlygynyň gaşyna bardym.

– Gazetden diýdiňizmi?

– Hawa.

– Gaty gowy. Kömek ederis. Size haýsy dermanlar gerek?

– Altyn Täjowma, maňa derman gerek däl. Ýurdumyzda çaga ölümünüň esasy sebäpleriniň biri derman ýetmezçiligi diýdiler. Şol sebäpli-de bu babatda siziň bilen gürrüňdeş boljakdym. Näme üçin dermanlar ýetmezçilik edýärkä?

– Oňa ýylanlar günäkär. Şolar zäher bermeseler, dagy nireden aljak?

Men ýene-de oýa batdym: «Eýsem, çaga ölümüne hakykatdanam ýylanlar günäkärmikä?»

Ertesi komandirowka alyp, Garrygala – ýylan tutujylaryňka ugradym. Ýylan tutujylaryň başlygyna öz matlabymy duýdurdym welin, onuňam içi ot bilen ýalyn ekeni.

– Wah, işimizi gördüler. Tutar ýaly meýdanda ýylan galdymy? Ýerleri özleşdirýärler, adamlaram gören ýylanlaryny ýok edýärler. Ine, şeýdibem olar azalýarlar. Bizde bar bolan ýylanlaram garraýarlar, ýogalýarlar. Olaryň öwezini dolmak bolsa, görgi. Onsoňam, dermanlar diňe ýylanlardan däl, dürli ot-çöpdenem alynýar ahyryn. Ýöne, bizde olara kän bir üns berlenok. Gör-ä, ýyl geldigice klimat üýtgäp gidip otyr. Soňky ýyllarda ýere düşýän ygal düýpli kemeldi. Otlar ýaňy gögerip başlandan gurap gidýärler. Bu bolsa; ösümlükler bilen birlikde jandarlara-da uly urgy. Eger ýagdaý şu gidişine gitse, onsa birnäçe otlar tohum-tiji bilen ýok bolup gider.

– Diýmek, çaga ölümüne biziň tebigatymyz günäkär-dä, şeýlemi?

– Elbetde. Tebigat gowy bolsa, dermanlyk otlaram, ýylanlaram köp bolar. Olar köp bolsa, dermanam bol bolar. Derman bolsa, keselem azalar.

Men şol gün yzma gaýtdym-da, göni Tebigaty goramak baradaky

respublikan jemgyýetiň başlygynyň kabinetine kürsäp girdim. Biz gadyrly salamlaşdyk. Soňra men özümi gyzyklandyrýan sowal bilen Maşat Hasanowa ýüz tutdum.

– Aýtsaňyzlaň, ýurdumyzda çaga ölümüne biziň tebigatymyz günäkär diýýärler welin, ugrunda barmy?

– Ýalan! – Hasanowyň ýüzi pişik gören itiňkä döndi. – Bary ýalan! Hemmesone adamlaryň özleri, aýratyn-da dogtorlar günäkär. Keseli bejerip bilmeseler, bahanany başga ýerden gözleýärler. Medikler günäkär. Kasam içişleri ýaly ak ýürekden işleseler, keselem azaljak, ölümem. Hut şeýle!

Men kowulyp çykarylmaşlygym üçin, seresapsyzlyk bilen oňa ýene-de sowal berdim:

– Siz gaty dogry aýdýaňyz. Ýöne, hälki aýdyşyňyz ýaly, biz – adamlaryňam günäsi bolmaly.

Ol birazajyk açylyşdy.

– Köp, gaty köp. Kosmosa yzygiderli uçup, asmanyň azon gatlagyny eleme-deşik etdik. Ýadro ýaragyny synagdan geçirjek diýip, howamyzyň akymynyň režimini bozduk. Şeýlelikde pasyllarymyz tebigatyň kanuny boýunça gelmedi. Ýerden bol hasul aljal diýip, nitrat diýdik, sitrat diýdik, gerbisid diýdik, garaz ýerimizi, ondan alýan önümlerimizi zäherledik. Olaram çagalarymyza iýdirdik. Ine, şeýdibem, çagalarymyzy öldürýänem özümüz bolduk...

Men Hasanowyň kabinetinden atylyp çykdim. Şonda dumanlap duran Büzmeýin şäheri göz önüme geldi.

«Eýsem, çaga ölümüne näme günäkärkä?». Şeýle oýlar bilen duralga gelip, «Ikarus» marşrut awtobusyň yzky gapysyndan münüp, yzky aýnanyň önüne baryp, uzyn maşyn akymyny synlap durdum. Magtymguly şaýolunyň depesi maşynlardan çykýan tüsselerden bolsa gerek, uzaboýuna gara zolak bolup görünýärdi.

Awtobus zarynlap ýerinden gozgandy. Şonda onuň turbasyndan çykan gara tüsse, Güni gujagynda gizlän gara bulut ýaly, ejesi bilen duralgada başga awtobusa garaşyp duran çaganyň üstüni büredi...

Jorageldi SAPARGELDIÝEW. Satiriki hekaýalar